Šurfe 6 atidengtos dar vienos XIX a. II pusės arkinio pamato liekanos. Pamatas 90 cm pločio, sumūrytas raudonas ir geltonas 24x12x6 bei 28x14x7,5 cm dydžio plytas rišant kalkių skiediniu. Vertingo kultūrinio sluoksnio iki šurfo dugno (70 cm gylio) neaptikta.

Pagal tyrimų metu atidengtas pastatų liekanas galima pasakyti, jog R pastatas tikriausiai statytas XIX a. II pusėje ir buvo apie 13x4,5 m dydžio. Antrasis, V pastatas taip pat tikriausiai pastatytas XIX a. II pusėje, bet buvo kur kas didesnis, apie 16 m ilgio ir 8 m pločio.

The 2016 Field Evaluations at Didžioji St. 30

In 2016, a field evaluation was conducted at the sites of buildings intended to be rebuilt in the inner courtyard at Didžioji St. 30, Vilnius. Six test pits (a total of 28.39 m^2) were excavated and eight masonry walls discovered (Fig. 1). In test pits 1–2, the foundation elements: SE and SW corners and the S wall of the E building scheduled for rebuilding, which must have been roughly 13 x 4.5 m, were unearthed (Fig. 2). In test pits 3, 5, and 6, the remains of the second building scheduled for rebuilding were unearthed: the E, N, and S walls (Fig. 3). At roughly 16 x 8 m, the latter was far bigger than the first. Both buildings had been built from reddish and yellowish 24–25 x 12–13 x 5–6 cm bricks bound by lime mortar and date to the second half of the 19th century. During the investigation, no valuable cultural layer was discovered in test pits 3, 4, or 6, but in test pits 1–2 and 5, a 17th-century horizon with contemporaneous finds was excavated from a depth 1.7–2 m to a depth of 3 m, but its bottom was not reached.

Justina Stankevičiūtė

Subačiaus gatvės 26 tyrimai 2016 m.

KVP Misionierių vienuolyno statinių ansamblio (UK 761) ir Vaikelio Jėzaus vaikų prieglaudos pastato (UK 33915) teritorijose Vilniuje, sklype Subačiaus g. 26, tęsė 2015 m. pradėtus detaliuosius tyrimus. 2016 m. sklypo Š dalyje buvo pabaigti detalieji tyrimai ploto 1 ŠV dalyje ir ištirtas 123 m^2 dydžio plotas bei atlikti tyrimai 29 m^2 dydžio plote projektuojamo rūsio teritorijoje, buvusios Vaikelio Jėzaus vaikų prieglaudos pastato Š korpuso vietoje.

Iš istorinių duomenų žinome, kad tyrinėtoje teritorijoje XVI a. pabaigoje – XVII a. pradžioje telkėsi amatininkai (Vileikienė L., *Buvusio Misionierių ligoninės pastatų komplekso istorinė apybraiža*, V., 2008, p. 50). Teritoriją, kurioje šiuo metu stovi buvusio Misionierių vienuolyno pastatų kompleksas, XVII a. įsigijo LDK didikas, Vilniaus vyskupijos sufraganas Jeronimas Sanguška. 1640 m. jis pradėjo čia statyti triaukščius renesansinius rūmus (pastatas išlikęs iki šių dienų). Po jo mirties 1657 m. rūmai atiteko vienuoliams bernardinams, o šie juos pardavė didikams Radviloms. 1687 m. Kotryna Radvilienė rūmus padovanojo vienuoliams misionieriams, kurie juose įsikūrė. Jie prie rūmų 1695–1730 m. pastatė Viešpaties Dangun Žengimo bažnyčią. Tuo pačiu metu vienuolyno teritorija išsiplėtė V kryptimi ir apjungė buvusias amatininkų dirbtuves, o jų vietose įkurti sodai, kurie XVIII a. pabaigoje aptverti mūrine tvora. 1320 posesijos R pakraštyje, dabartinio sklypo V dalyje, 1787–1791 m. pastatytas triaukštis mūrinis vaikų prieglaudos pastatas.

Aptariamas sklypas anksčiau tyrinėtas ne kartą. 2008 m. T. Poška sklype ištyrė 9 perka-

sas –100,5 m² plotą. Tyrimų metu sklypo Š dalyje fiksuotas iki 3,7 m storio kultūrinis sluoksnis. Sklypo P dalyje apie 1,3 m gylyje surastas fragmentiškai išlikęs XVI a. netašytų akmenų grindinys, po kuriuo glūdi 40 cm storio XVI a. sluoksnis (*ATL 2008 metais*, 2009, p. 408–409). 2013 m. žvalgomuosius tyrimus sklype atliko R. Šiaulinskas, jis ištyrė 8 šurfus – 16 m² plotą. Sklypo PR dalyje fiksuoti nuo 50 cm iki 2,4 m storio piltiniai XX a. sluoksniai, po kuriais iki įžemio (smėlio) glūdi 0,3–2 m storio XVI a. pabaigos – XVIII a. sluoksniai (*ATL 2013 metai*, 2014, p. 380–381).

2015 m. detaliųjų tyrimų metu nustatyta, jog sklypo Š dalyje bendras kultūrinio sluoksnio storis siekia apie 2,7 m. Viršutiniai 0,5–2 m storio sluoksniai yra archeologiškai nevertingi, suformuoti XIX–XX a. Po jais glūdi iki 1 m storio XVI a. pabaigos – XVII a. kultūrinio sluoksnio horizontas su to laiko duobėmis ir XVI a. pabaigos medinio užstatymo liekanomis. Sklypo P dalyje bendras XVI–XX a. kultūrinio sluoksnio storis siekia 1,9–2,2 m. Vertingas XVI–XVII a. kultūrinio sluoksnio horizontas fiksuotas nuo 1,2 m gylio. Dalinai atidengtos 3 XVII a. vidurio mūrinių pastatų pamatų liekanos bei 2 medinių rūsių (XVI–XVII a.) akmenimis grįstos grindys. Sklypo PV dalyje (tirtų šurfų 1–2 vietose), apie 60 cm gylyje yra fragmentiškai išlikęs XVIII a. netašytų akmenų grindinys, po kuriuo susiformavęs iki 50 cm storio sluoksnis su XVII–XVIII a. radiniais. Žemiau, iki 1,7 m gylio, glūdi piltiniai XVII a. žvyro sluoksniai, po kuriais iki 2,6 m gylio slūgso susiformavę suplautinės kilmės sluoksniai be radinių (*ATL 2015 metais*, 2016, p. 353–364).

2016 m. tyrimų metu nustatyta, kad sklypo Š dalyje (plotas 1, zona 8) XIX–XX a. kultūrinis sluoksnis buvo 1–3 m storio. Tirto ploto V dalyje po XX a. piltiniais sluoksniais atidengtos 2 mūrų liekanos (1 pav.). Pirmasis jų fiksuotas V pjūvyje H_{abs} 127,80–128,60 m gylyje. Mūras fiksuotas per visą pjūvio ilgį, t. y. 10,5 m. P da-

1 pav. XIX a. pastato liekanos iš P. J. Stankevičiūtės nuotr.

Fig. 1. The remains of a 19th-century building, as seen from the S.

lyje jis glaudėsi prie buvusios prieglaudos Š sienos, neabejotinai šie pastatai kadaise buvo sujungti. Mūras atidengtas iki 1,5–2 m aukščio, apačia nepasiekta. Jis pastatytas ant įžemio, mūrytas iš gelsvų ir rausvų 22–23x10–11x5–5,5 cm dydžio plytų, rištų biriu pilkšvu kalkių skiediniu, o apatinėje dalyje naudoti gana dideli, iki 50x50x50 cm dydžio, akmenys. Antrasis mūras atidengtas H_{abs} 127,60–128,20 m gylyje, jo P dalis buvo sunaikinta XX a. kasant duobę. Atidengtas mūras buvo 5,5 m ilgio, 1,4–1,7 m pločio, atkastas iki 2 m aukščio, mūro apačia pasiekta ties H_{abs} 126,05 m. Šis mūras, kaip ir pirmasis, mūrytas iš gelsvų ir rausvų 22–23x10–11x5–5,5 cm dydžio plytų, mūro apatinėje V dalyje naudoti ir iki 50x50x50 cm dydžio akmenys, o R – tik plytos. Mūrų fragmentai lygiagretūs vieni su kitais, 1–1,2 m vienas nuo kito. Abu mūrai tęsėsi už tyrimų ploto Š pjūvio ir, atrodo, sudarė bendrą statinį – požeminį praėjimą su arkinės konstrukcijos lubomis, kurios sunaikintos XX a. II pusėje tiesiant vandentiekio vamzdžius. Tarp mūrų išgrįstas netašytų akmenų grindinys su lataku per vidurį. Jis nuolaidėjo Š kryptimi nuo H_{abs} 127,24 m iki H_{abs} 125,50 m. Grindinys vietomis buvo suardytas. Šis pailgas pastatas pastatytas tarp 1840–1859 m. (vaizduojamas Vilniaus miesto 1845–1859 m. plane). Nors antžeminė dalis plane vaizduojama medinė, akivaizdu, jog pastatas turėjęs mūrinį pamatą su požeminiu praėjimu, kaip spėjama, vedusiu iš buvusios prieglaudos pastato Š kryptimi.

Likusioje ploto dalyje po XIX a. sluoksniu tirti iki 1,5 m storio XVII a. datuojami kultūriniai sluoksniai su to meto radiniais. Aptikta ir to paties laikotarpio medinio užstatymo liekanų, tačiau jie prastai išlikę, buvusio užstatymo neįmanoma atkurti.

Vykdant tyrimus projektuojamo rūsio vietoje po velėna ir apie 30 cm storio pilko povelėninio grunto sluoksniu, tyrimų ploto P ir R pakraščiuose atidengtos buvusios vaikų prieglaudos pastato sienų pamatinės dalys (2 pav.), sumūrytos iš 35–36x15–16x6,5–7,5 cm dydžio raudonų plytų, rištų kalkių skiediniu. Jos atidengtos ties H_{abs} 130,09–130,16 m. R siena buvo 1,1 m pločio ir iš vidinės pastato pusės žemyn storėjo. Ši siena iš vidinės pusės XIX a. permūryta (naudotos geltonos 21–23x10–13x4 cm dydžio plytos). P siena buvo apie 1,15–1,2 m storio. Abi sienos tęsėsi už tyrimų ploto ribų. Tame pačiame gylyje V pjūvyje atidengta pertvarinė XVIII a. pabaigos siena. Š pakraštyje tame pačiame gylyje atkasta R–V kryptimi einanti arka. Dar viena tokio pat tipo, tik smarkiai apardyta (išlikusi mažiau nei per pusę ply-

2 pav. Buvusios Vaikelio Jėzaus vaikų prieglaudos pamatai iš PR. J. Stankevičiūtės nuotr.

Fig. 2. The foundation of the former Child Jesus Children's Shelter, as seen from the SE.

tos) arka atidengta tyrimų ploto centrinėje dalyje, ji orientuota Š–P kryptimi. Po pastarąja arka XX a. išmūryta pertvarinė siena su anga, dar viena to paties laiko vienos plytos storio pertvarinė siena atidengta ploto V dalyje. Ji orientuota R–V kryptimi. Abi XX a. pertvarinės sienos (mūrytos iš geltonų 8x12x25 cm dydžio plytų, rištų cementiniu skiediniu) jungėsi tarpusavyje ir glaudėsi šalia XVIII a. sienų, taip sudarydamos mažą 2,3 m ilgio, 1,5 m pločio patalpą. Spėjama, jog tai buvęs buitinių nuotekų rezervuaras, kurio betoninės grindys fiksuotos ties H_{abs} 128,58 m. Ties H_{abs} 127,92–128,04 m atidengtos buvusio prieglaudos rūsio netašytais akmenimis grįstos grindys. Jos neišardytos, giliau nebetirta. Vertingo kultūrinio sluoksnio ar radinių šioje vietoje neaptikta.

The 2016 Investigation at Subačiaus St. 26

In 2016, the investigation begun in 2015 continued with the completion of the excavation in the NW part of area 1, the excavation of 123 m^2, and an investigation at the site of a planned cellar in a 29 m^2 area on the grounds of N building of the former Child Jesus Children's Shelter. Worthless 19th–20th-century fill layers, up to 3 m thick, which were formed in carrying out landscaping and laying underground utility lines, were recorded in the NW part of the plot. 17th-century cultural layers, up to 1.5 m thick and containing contemporaneous finds, were excavated below these. The masonry foundation of a 19th-century structure (Fig. 1) with a former subterranean passage paved with fieldstones, which were unearthed during the investigation, are connected with a long wooden building portrayed in the investigated territory on an 1845–1859 plan of the city of Vilnius. The foundation of the N building of the former Child Jesus Children's Shelter erected in the late 18th century (Fig. 2) and the stone paved cellar floor were unearthed. It was determined that the building's interior walls had been repaired (relaid) in the 19th century and the cellar was filled in the 20th century probably during the installation of the sewer system.

Simona Širvydaitė-Šliupienė,
Justinas Račas

Vilniaus gatvė 20

Tyrimų užsakovas remontavo Vilniaus g. 20 esančiias I aukšto patalpas, ketindamas įsirengti rūsį po ten esančiu butu. Iki remonto darbų visame buto plote atlikti detalieji tyrimai. 2017 m. sausio–balandžio mėnesiais ištirtas visas 98 m^2 būsimo rūsio plotas. Fiksuoti vertingi kultūriniai sluoksniai, surinkti radiniai ir gyvulių kaulai. Tyrimai vykdyti Labdarystės draugijos pastato, esančio Vilniaus–Labdarių gatvių kampe, patalpose. Ši pastato dalis pastatyta XIX a. pradžioje, jos profilis matomas Labdarių gatvės 1834 m. išklotinėje ir 1837 m. plane, nors 1808 m. Vilniaus plane šis pastatas nepažymėtas. Vilniaus labdaros įstaigų kompleksas XIX a. užėmė didžiulę teritoriją tarp dabartinių Vilniaus, Labdarių, Totorių ir Liejyklos gatvių.

Artimiausioje Vilniaus g. 20 pastato aplinkoje vyko keli tyrimai. 1976 m. A. Lisanka vykdė archeologinę priežiūrą Vilniaus g. 18. Jis apžiūrėjo archeologui nedalyvaujant iškastą tranšėją šiluminei trasai bei duobę statomo pastato pamatams. Nustatyta, kad šioje vietoje buvęs XIV a. pabaiga – XVII a. pradžia datuojamas kultūrinis sluoksnis, stovėję XVIII a. pabaigos pastatai. 1976 m. A. Merkelevičius tyrė Vilniaus g. 22, buvusių Radvilų rūmų, ŠV bokšto vietoje. Ištirti 3 šurfai, aptikti bokšto pamatai, rūsiai, XV a. datuojamas apatinis kultūrinio